

Fimmtudaginn 17. desember 1998.

Nr. 464/1998.

Jón V. Valdimarsson

(Sigurður Sigurjónsson hrl.)

gegn

Perlu ehf.

(Sveinn Andri Sveinsson hdl.)

Kærumál. Frávísunarúrskurður staðfestur. Vanreifun.

Dómur Hæstaréttar.

Mál þetta dæma hæstaréttardómararnir Markús Sigurbjörnsson, Arnljótur Björnsson og Gunnlaugur Claessen.

Sóknaraðili skaut málinu til Hæstaréttar með kæru 5. nóvember 1998, sem barst réttinum ásamt kærumálgögnum 25. sama mánaðar. Kærður er úrskurður Héraðsdóms Vesturlands 23. október 1998, þar sem máli varnaraðila á hendur sóknaraðila var vísað frá dómi. Kæruheimild er í c-lið 2. mgr. 143. gr. laga nr. 91/1991 um meðferð einkamála. Sóknaraðili krefst þess, að úrskurður héraðsdómara verði staðfestur um annað en málskostnað, sem varnaraðili verði dæmdur til að greiða ásamt kærumálskostnaði.

Varnaraðili kærði úrskurð héraðsdómara fyrir sitt leyti 6. nóvember 1998. Hann krefst þess, að hinn kærði úrskurður verði felldur úr gildi og lagt fyrir héraðsdómara að taka málið til efnismeðferðar. Þá krefst varnaraðili málskostnaðar í héraði og kærumálskostnaðar.

Með vísan til forsendna hins kærða úrskurðar verður hann staðfestur.

Rétt þykir, að hvor aðili beri sinn kostnað af kærumáli þessu.

D ó m s o r ð :

Hinn kærði úrskurður er staðfestur.

Kærumálskostnaður fellur niður.

Úrskurður Héraðsdóms Vesturlands 23. október 1998.

Stefnandi máls þessa er Perla ehf., kt. 630678-2349, Lindargötu 44, Reykjavík. Stefnt er Jóni Valdimar Valdimarssyni, kt. 100435-3579, Grundartúni 1, Akranesi.

Málið var höfðað með birtingu stefnu 17. september 1997. Það var þingfest 1. október sama ár og síðan frestað nokkrum sinnum til gagnaöflunar

og af öðrum sökum. Tekið var það til dóms að lokinni aðalmeðferð 5. október sl.

Stefnandi krefst þess, að stefndi verði dæmdur til að greiða sér 1.640.857 kr. með dráttarvöxtum frá 7. júlí 1995 til greiðsludags og 500.000 kr. með dráttarvöxtum frá dómsuppsögu til greiðsludags. Þá krefst stefnandi málskostnaðar úr hendi stefnda að mati dómsins.

Stefndi krefst þess að verða sýknaður af öllum kröfum stefnanda. Hann krefst málskostnaðar úr hendi stefnda skv. fram lögðum málskostnaðar-reikningi.

Um málsatvik segir í stefnu: „Atvik máls þessa eru með þeim hætti, að snemma árs 1993 gerðu stefndi og Árni Þormóðsson með samkomulag um að hefja rekstur á sviði steinullarblásturs. Ákváðu þeir að kaupa í sameiningu hlutafélagið Perlu til þess m. a. að annast rekstur véla og tækja í þessu samhengi. Samkomulag varð um það, að Árni og stefndi ættu hvor sinn helming í félaginu. Keypti Árni allt hlutafé í félaginu, og var gert ráð fyrir því, að stefndi keypti helming hlutafjár af Árna. Stefndi hefur hins vegar aldrei greitt inn hlutafé í félagið.

Á hluthafafundi í Perlu ehf. voru eftirtaldir aðilar kjörnir í stjórn: Jón Valdi Valdimarsson stjórnarformaður, Árni Þormóðsson meðstjórnandi og Gunnar Geir Gunnarsson meðstjórnandi. Framkvæmdastjóri með prókúru var kjörinn Árni Þormóðsson.

Í október 1993 keypti félagið bifreiðina GB-308, vörubifreið af gerðinni Volvo F17, árgerð 1981. Bifreiðin var búin stóru flutningshúsi ásamt vélum og búnaði til þess að blása lausri steinull til einangrunar húsa, skipa o. fl. Bifreiðin hafði áður verið í eigu Húsaeinangrunar hf. Sá stefndi um að starfrækja bifreiðina, en Árni Þormóðsson sá um útgáfu reikninga, bókhald og almennan rekstur.

Félagið var í rekstri á árunum 1993 og 1994, en árið 1995 var rekstur nánast lagður af samkvæmt bókum félagsins. Engir formlegir fundir voru haldnir í félaginu á árunum 1993 til 1994, enda samstarf mjög gott. Árni reyndi mikið til þess að koma á fundum til þess að knýja á um uppgjör stefnda á hlutafjárloforði sínu. 12. nóvember 1995 sendi hann stefnda síðan ábyrgðarbréf og ítrekaði þar, að stefndi hefði ekki greitt hlut sinn í félaginu, 30 mánuðum eftir að þeir höfðu gert samkomulagið með sér. Var stefnda gefinn frestur í tíu daga til þess að gera athugasemdir eða greiða hlutaféð. Engin viðbrögð komu við bréfinu.

Í desember 1995 barst Árna Þormóðssyni f. h. stefnanda bréf frá skattstjóra Vesturlandsumdæmis, dags. 12. desember 1995, um endurálagningu virðisaukaskatts á Perlu ehf. vegna sölu bifreiðarinnar GB-308. Taldi skattstjórinn sig hafa heimildir fyrir því, að bifreiðin hefði verið seld Glitni hf.

fyrir 3.500.000 kr., og lagði á virðisaukaskatt og viðurlög á félagið í samræmi við það.

Við nánari skoðun á málinu komst fyrirvarmaður stefnanda að því, að 1. júní 1995 hafði stefndi án þess að leita samþykkis stjórnar eða síns selt sjálfum sér bifreiðina GB-308. Samkvæmt afsali var bifreiðin greidd með yfirtöku skulda, sem hvíldu á bifreiðinni samkvæmt tveimur fjárnámum, með greiðslu lögtaks frá tollstjóraembættinu, ógreidds þungaskatts af bifreiðinni, og með greiðslu skuldar Húsaeinangrunar hf. við Krókháls hf., allt samtals að fjárhæð 1.859.143 kr. Afsal þetta var einungis undirritað af stefnda, en samið og vottað af Sigurði Sigurjónssyni hrl. Samkvæmt þágildandi samþykktum stefnanda þurfti undirskrift tveggja stjórnarmanna til að skuldbinda félagið. Eigendaskipti þessi voru tilkynnt ökutækjaskrá 15. júní 1995. Var tilkynningin undirrituð af stefnda sem seljanda og kaupanda og vottuð af Sigurði Sigurjónssyni hrl. og Gunnari Geir Gunnarssyni.

21. júní 1995 tilkynnti stefndi um sölu sömu bifreiðar til Jóns Viktors Þórðarsonar. Söluverð bifreiðarinnar var 3.500.000 kr. án vsk. Er reikningur vegna þessara viðskipta dagsettur 7. júlí 1995. 30. júlí 1995 seldi Jón Viktor bifreiðina Glitni hf. á sama verði og hann hafði keypt hana af stefnda. Var hann síðar tilkynntur sem umráðamaður bifreiðarinnar.“

Málsástæðum og lagarökum stefnanda er svo lýst í stefnu:

„Því er haldið fram í máli þessu, að stefndi hafi með gerningum þeim, sem lýst er í atvikalýsingu, haft verulegt fé af stefnanda með ólögmætum hætti og hagnast sjálfur. Stefndi seldi vörubifreið stefnanda ásamt búnaði sjálfum sér án samþykkis stjórnar félagsins, gagnstætt samþykktum þess og hagnaðist á þeim gerningi þvert gegn ákvæðum hlutafélagalaga. Stefndi seldi bifreiðina á algeru lágmarksverði frá félaginu, en seldi síðan þriðja manni með miklum söluhagnaði. Kröfufjárhæðin er einmitt þetta tjón, sem stefnandi varð fyrir vegna þessara aðgerða stefnda, auk 500.000 kr. í ómaksbætur vegna alls þess tíma og fyrirhafnar, sem fyrirvarmaður stefnanda varði í ákærumál hjá skattyfirvöldum.

Kröfufjárhæð sundurliðast þannig nánar:

Söluverð frá Jóni Valda til Jóns Viktors: kr. 3.500.000

Kaupverð Jóns Valda frá Perlu:

–	skuld við Krókháls hf.	kr.	642.346
–	fjárnám Íslandsbanka hf.	–	652.268
		–	531.182
–	ógreidd bifreiðagjöld	–	33.347

Samtals kr. 1.859.143

Mismunur kr. 1.640.857

Um brot stefnda á hlutafélagalögum er vísað helst til 77. gr. l. nr. 2/1995, sbr. 51. gr. l. nr. 138/1994 um einkahlutafélög.

Um málskostnað er vísað til 130. gr. l. nr. 91/1991.

Um dráttarvexti er vísað til III. kafla vaxtalaga nr. 25/1987.

Um varnarþing er vísað til 32. gr. l. nr. 91/1991.“

Um helstu atvik máls segir í greinargerð stefnda: „Málavöxtum er í verulegum dráttum ranglega lýst eða með algerlega ófullnægjandi hætti í stefnu, og ber nauðsyn til þess fyrir stefnda að gera athugasemdir við málavaxtalýsingu.

1. Perla ehf.

Í stefnu er atvikum lýst svo: „... Snemma árs 1993 gerði stefndi og Árni Þormóðsson með sér samkomulag um að hefja rekstur á sviði steinullarblásturs“. Þessi fullyrðing er röng. Stefndi kveður slíkt samkomulag aldrei hafa verið gert né minnstu hugleiðingar í þá átt uppi með honum og Árna Þormóðssyni.

Í stefnu segir enn fremur: „Ákváðu þeir að kaupa í sameiningu hlutafélagið Perlu ...“ og enn fremur: „samkomulag varð um það, að Árni og stefndi ættu sinn helminginn hvor í félaginu“ og enn: „... Árni keypti allt hlutafé í félaginu, og var gert ráð fyrir því, að stefndi keypti helming hlutfjár af Árna“. Umræddar tilvitnanir eru algerlega rangar og úr lausu lofti gripnar. Virðist svo sem öllum sannleik sé við snúið að geðþótta Árna Þormóðssonar við málatilbúnað þennan. Hér er um að ræða algeran tilbúning Árna Þormóðssonar og grófar rangfærslur. Vísað er til dskj. nr. 33, sem er kaupsamningur, dags. 7. maí 1993, um Perlu ehf., og dskj. nr. 34, sem er tilkynning til Hlutafélagaskrár, dags. 27. maí 1993, en þar sést glögglega, að kaupendur að umræddu félagi voru þeir Árni Þormóðsson, Gunnar Geir Gunnarsson og Jón V. Valdimarsson. Eignaraðild þeirra var þannig háttað, að Árni Þormóðsson átti jafnan hlut á móti Jóni V. Valdimarssyni, hvor um sig 48% í félaginu, en Gunnar Geir Gunnarsson átti 4%. Engin breyting hefur orðið á hlutafjäreign eða hluthöfum skv. dskj. nr. 35.

2. Rekstur Perlu ehf.

Í stefnu er því haldið fram, að Perla ehf. hafi verið með rekstur. Stefndi bendir á, að Perla ehf. hafi aldrei verið í rekstri með þeim hætti, sem fullyrt er í stefnu, eins og framtöl myndu sanna. Stefndi telur staðreyndina vera þá, að Árni Þormóðsson hafi látið eignfæra bifreiðina GB-308 á félagið og reynt að nota félagið í persónulegum tilgangi. Í málinu liggja engin gögn fyrir, er styðja fullyrðingar stefnanda um rekstur þau árin á vegum Perlu ehf., 1993, 1994 og 1995, en stefndi leggur fram uppgjör vegna ársins 1993.

3. *Bifreiðin GB-308.*

Mál þetta varðar að meginefni til bifreiðina GB-308. Í stefnu er því haldið fram, að í október 1993 hafi félagið keypt bifreiðina GB-308, sem er vörubifreið af gerðinni Volvo F17, árgerð 1981. Engin gögn liggja fyrir því til stuðnings. Í málinu liggur hins vegar fyrir ferilskrá vegna GB-308, sem er dskj. nr. 29, en skv. yfirliti hefur Perla hf. verið skráð eigandi bifreiðarinnar í október 1993. Samkvæmt dskj. nr. 39, sem er tilkynning um eigendaskipti ökutækis, hefur Árni Þormóðsson tilkynnt f. h. Húsaeinangrunar hf. bifreiðina yfir á nafn Perlu ehf., og kveðst stefndi Jón V. Valdimarsson hafa undirritað umrædda tilkynningu að beiðni Árna Þormóðssonar og Arnmundar Backman hrl. Hann hafi hins vegar ekki viljað undirrita „samning“, sem Árni Þormóðsson útbjó, sbr. dskj. nr. 49, þar sem falsa átti kaup Perlu ehf. á bifreiðinni.

Í júlí 1995 samdist svo um milli Jóns Valdimarssonar og Arnmundar Backman hrl., að Jón keypti umrædda bifreið gegn því að leysa af bifreiðinni þau veðbönd, sem á henni hvíldu, greiða tilteknar kröfur á Húsaeinangrun hf. og gera við bifreiðina, en hún hafði staðið biluð, númerslaus og ónotuð um langan tíma. Svo sem áður greinir, varð það að ráði þeirra Árna Þormóðssonar og Arnmundar Backman, að bifreiðin var umskráð af Húsaeinangrun hf. yfir á Perlu hf., en Húsaeinangrun hf. hafði verið tekin til gjaldþrotaskipta. Bifreiðina skyldi því geyma á nafni Perlu ehf. Af hálfu Perlu ehf. var í umrætt sinn ekkert greitt fyrir bifreiðina og alkunna, að bifreiðin var í reynd í eigu Húsaeinangrunar hf. og áhvílandi skuldir á bifreiðinni tilheyrandi því félagi og aðstandendum þess, þar á meðal Árna Þormóðssyni og Arnmundi Backman. Jón Valdimarsson greiddi áhvílandi skuldir og kröfur hjá Krókhálsi sf. og lét lagfæra bifreiðina, svo sem til hafði staðið. Í kjölfar þess var síðan útbúið afsal, sem Arnmundur Backman áritaði um samþykki, eftir að Jón Valdimarsson hafði greitt áhvílandi fjárnám og veðskuldir, m. a. sbr. dskj. nr. 3 og 4 í máli þessu, sem eru kvittanir vegna greiðslu Jóns Valdimarssonar hjá Guðjóni Ármanni Jónssyni hrl. Á afsal, dags. 1. 6. 1995, var áritað samþykki Arnmundar Backman. 15. 6. 1995 var tilkynning um kaup Jóns Valdimarssonar árituð af meiri hluta hluthafa og stjórnar í Perlu ehf., þeim Jóni Valdimarssyni og Gunnari Geir Gunnarssyni. Í dskj. nr. 26, sem er óstaðfest yfirlýsing frá Arnmundi Backman, er eftirfarandi:

„Við yfirtöku Perlu ehf. á rekstri á bifreiðinni á árinu 1993 tók Perlan að sér m. a. að greiða umrætt fjárnám gegn afhendingu á skuldabréfinu til aflysingar og án greiðslu til mín. Reykjavík, 9. 6. 1997. Arnmundur Backman.“

Hér er um annað tveggja að ræða misminni Arnmundar eða rangfærslu. Perla ehf. keypti aldrei umrædda bifreið. Því síður greiddi Perla ehf. nokkurn tíma nokkra fjármuni fyrir bifreiðina né áhvílandi veðkröfur á bifreiðinni eða í tengslum við hana. Stefndi fullyrðir, að Arnmundur Backman hafi sjálfur samið við stefnda um, að stefndi keypti bifreiðina gegn greiðslu á umræddum kröfum. Eru vitni að því samkomulagi, bæði lögmenn og aðrir, er að málinu komu, en jafnframt ber áritun Arnmundar á afsal, sbr. dskj. nr. 5, glöggð með sér hið rétta. Vísast til fram lagðra dómskjala nr. 42–47, er taka af allan vafa um frásögn stefnda, og jafnframt til dómskjals nr. 48, sem er frumrit skjala, sem send voru í aflýsingu af Sigurði Sigurjónssyni hrl., lögmanni stefnda, eftir að hann hafði fengið þau afhent í kjölfar greiðslu stefnda á umræddum kröfum.

Um málsástæður og kröfugerð segir í greinargerð stefnda:

„Af hálfu stefnanda er því fram haldið, að stefndi hafi „haft verulegt fé af stefnanda með ólögætum hætti og hagnast sjálfur. ... Stefndi, Jón Valdimarsson, keypti umrædda bifreið af Arnmundi Backman hrl., sem var raunverulegur eigandi bifreiðarinnar eða forsvarsmaður Húsaeinangrunar hf., svo sem áður segir. Fyrir bifreiðina var galdið umsamið verð, og er það ágreiningslaust. Umrædd bifreið var skráð á nafn Perlu ehf., svo sem fram er komið. Við yfirtöku Jóns Valdimarssonar á bifreiðinni var henni afsalað með réttum og lögætum hætti af meiri hluta stjórnar í Perlu ehf. Jóni Valdimarssyni, sbr. dskj. nr. 6 og sbr. einnig dskj. nr. 12. Sú málsástæða stefnanda er haldlaus, að eigi hafi verið réttilega að málum staðið. „Afsal“ á dskj. nr. 5 er skjal, sem Árni Þormóðsson virðist hafa komist yfir, áður en undirritun viðkomandi aðila hafi farið fram. Vísast í fram lagt skjal nr. 40, sem er frumrit afsals þar að lútandi.

Stefndi lagði í verulegan kostnað við lagfæringar á bifreiðinni, áður en hann seldi hana Jóni Þórðarsyni, en það varðar reyndar eigi mál þetta.

Kröfugerð stefnanda er mótmælt sem órökstuddri. Ósannað er með öllu, að stefnandi hafi orðið fyrir fjárhagslegu tjóni, en slíkt er grundvallaratriði í skaðabótamálum. Stefndi hefur eigi sýnt fram á hið ætlaða tjón sitt, og fráleitt er, að stefnandi hafi lagt fram fé til kaupa á bifreiðinni GB-308. Sú viðmiðun stefnanda að taka söluverð bifreiðarinnar frá stefnda til Jóns Þórðarsonar að frádregnu kaupverði Jóns Valdimarssonar á bifreiðinni frá Húsaeinangrun hf. (Perlu ehf.) fær eigi staðist, en ljóst er, að af hálfu stefnanda er þá engan veginn horft til verðgildisaukningar bifreiðarinnar við þær lagfæringar, sem stefndi lagði í við bifreiðina.

Í ársreikningi Perlu ehf. (skattframtal 1994), sem er dskj. nr. 41, er bókfært verð, sem væntanlega hefur átt að vera kaupverð bifreiðarinnar,

992.647 kr., en að viðbættum blásturstækjum, 1.200.000 kr., er bókfært verð samtals 2.192.647 kr. Svo sem áður greinir, kveður stefndi staðreyndina vera þá, að Árni Þormóðsson hafi látið eignfæra bifreiðina GB-308 á Perlu ehf. og fengið stefndu og fleiri til þess að vinna með bifreiðina við nokkur verk. Rekstrarstaða félagsins árið 1993 hafi hins vegar verið neikvæð um 425.639 kr., en heildartekjur það ár hafi numið 436.906 kr. Stefndi kveður árið 1994 hafa verið engu skárri og enginn rekstur verið í félaginu árið 1995.

Engin gögn hafa verið lögð fram um kaup Perlu ehf. á umræddri bifreið, GB-308, frá Húsaeinangrun hf. Skorað er á stefnanda að leggja fram slík gögn til sönnunar umræddum kaupum. Hið eina, sem fram er fært af hálfu stefnanda, er tilkynning til Bifreiðaskrár í október 1993, en þá afsalaði Árni Þormóðsson bifreiðinni fyrir hönd Húsaeinangrunar hf. Það félag var hins vegar undir gjaldþrotaskiptum á þeim tíma skv. upplýsingum Héraðsdóms Reykjavíkur, en staðreyndin er sú, að tollstjórinn í Reykjavík krafðist gjaldþrotaskipta á Húsaeinangrun hf. 18. júní 1993 í kjölfar árangurslauss fjárnáms. Félagið var úrskurðað gjaldþrota 11. nóvember 1993, en bifreiðinni var afsalað 6. október 1993, svo sem áður segir, þegar félagið var eignalaust og undir gjaldþrotaskiptum. Var bæði Arnmundi Backman hrl. og Árna Þormóðssyni fullkunnugt um þá staðreynd. Skiptastjóri í þrotabúi Húsaeinangrunar var Kristján Ólafsson hrl., og mun umrætt afsal hafa verið gert án heimildar eða vitundar skiptastjóra. Skiptum lauk síðan í þrotabúi Húsaeinangrunar hf. eignalaus 7. mars 1996. Samkvæmt framansögðu er dregið í efa, að Perla ehf. hafi í reynd átt umrædda bifreið, og öll gögn fram lögð í máli þessu benda til þess, að svo hafi ekki verið. Sú sönnunarbyrði hvílir á stefnanda að færa fyrir því rök eða sönnun, að Perla ehf. hafi eignast bifreiðina með eðlilegum og heiðarlegum hætti, þ. e. með kaupum.

Óhjákvæmilegt er að vekja athygli dómsins á því, hversu fráleitur mála-tilbúnaður stefnanda er, að eigi hefur verið sýnt fram á með neinum hætti, að gerningar þeir, sem gerðir voru í júní 1995 um sölu bifreiðarinnar, fái eigi staðist að lögum. Svo sem áður greinir, var eigi heldur reynt með neinum hætti af hálfu félagsins að rifta umræddum gerningi. Þá er einnig rétt að vekja athygli á því, að í málinu liggur fyrir skjal, sem er tilkynning úr Hluta-félagaskrá frá desember 1995, en þar sést tilgreining nýrrar stjórnar í Perlu ehf. Hið rétta er, svo sem sjá má af fram lögðum gögnum, m. a. bréfi til Hluta-félagaskrár, að aldrei hefur verið haldinn löglegur hluthafafundur í félaginu, heldur kveður stefndi umræddan Árna Þormóðsson hafa einan og sér haldið fund án þess að boða meiri hluta hluthafa til hans og kosið eigin-konu sína og son í stjórn félagsins og eignað sér hlutafélagið, þar á meðal

hluti stefnda, Jóns Valdimarssonar, og Gunnars Geirs Gunnarssonar. Er það athæfi þer se löglaust og marklaust með öllu.

Jafnframt er því haldið fram af hálfu stefnda, að sýkna beri stefnda á þeim grundvelli, að sóknaraðild sé þannig áfátt og eigi liggi fyrir heimild til málsóknar þeirrar, sem höfð er uppi af hálfu Árna Þormóðssonar í nafni Perlu ehf.

Perla ehf. hefur alla tíð verið eignalaust félag, og hefur stefndi litið svo á, að eigi skipti máli, hvort hann ætti þar minni hlut eða stærri. Hefur því eigi verið lagt í þann tilkostnað og málatalibúnað að hnekkja gerningum Árna Þormóðssonar, sem kann þó að vera fyllsta ástæða til, eins og málum er komið.

Stefndi vefengir umboð á dskj. nr. 24 frá Árna Þormóðssyni til Sveins Andra Sveinssonar hdl. Vakinn er athygli á því, að félagið er eignalaust og umræddur Árni eigi löglega kjörinn formaður stjórnar né aðrir tilgreindir stjórnarmenn og engin heimild til að skuldbinda félagið skv. umræddu umboði. Líta ber svo á, að umræddur Árni Þormóðsson sé persónulega ábyrgur, komi til þess, að stefnandi verði dæmdur til greiðslu málskostnaðar.“

Þá segir í greinargerð stefnda um lagarök:

„Ágreiningur er um eignarhald hluta í Perlu ehf. Árni Þormóðsson hefur slegið eign sinni með ólögmatum hætti á meiri hluta í Perlu ehf. án greiðslu og án heimildar eða samþykkis réttra og löglega skráðra hluthafa, þeirra Gunnars Geirs Gunnarssonar og Jóns Valdimarssonar. Vísast til fram lagðrar kærú, sbr. dskj. nr. 32, í málinu. Stefndi bendir á, að málshöfðun gegn sér hafi eigi lagastöð, en fjalla þurfi um ákvörðun um málshöfðun á hluthafafundi skv. 69. gr. og 70. gr. l. nr. 138/1994. Þá vísar stefndi til 43. gr., 2. mgr., og 51. gr. l. nr. 138/1994.

Mál þetta er höfðað án lagalegs rökstuðnings. Þannig má vera, að átt hafi að höfða skaðabótamál, en enginn rökstuðningur er fyrir kröfugerð í þá átt af hálfu stefnanda.

Af sundurliðun kröfugerðar virðist rökstuðningur stefnanda vera fólgin í því, að stefnda beri að greiða stefnanda mismun á kaupverði Jóns Valdimarssonar á bifreiðinni GB-308 og söluverði bifreiðarinnar til Jóns Þórðarssonar. Þá er kröfugerð óljós að því leyti, er varðar kröfufjárhæð, en eigi verður með vissu séð, hvort stefnufjárhæð nemur 1.640.857 krónum eða hærri fjárhæð. Krafa um ómaksbætur er órökstudd með öllu. Er kröfum stefnanda mótmælt í heild sinni sem órökstuddum, röngum og ódómtækum. Ber að vísa kröfum stefnanda frá dómi ex officio.

Stefndi styður kröfu um málskostnað við 130. gr., 1. mgr., sbr. 129. gr., um vexti, og 131. gr. l. nr. 91/1991 um meðferð einkamála, en telja verður mála-

tilbúnað og málshöfðun stefnanda ranga og óþarfa og eigi á rökum reista. Krafa um 24,5% virðisaukaskatt á tildæmdan málskostnað á stoð í l. nr. 50/1988 um virðisaukaskatt, en stefndi er eigi virðisaukaskattsskyldur.“

Skýrslur fyrir dómi gáfu Árni Þormóðsson, stjórnarformaður stefnanda, og stefndi, Jón Valdimar Valdimarsson, og Gunnar Geir Gunnarsson bar vitni.

Um aðild stefnanda að málinu.

Frammi liggur í málinu vottorð Hlutfélagaskrár, dags. 11. október 1995. Samkvæmt því skipa stjórn stefnanda frá því á fundi 26. maí 1993 stefndi, Árni Þormóðsson og Gunnar Geir Gunnarsson. Dagsetning samþykktar er fundardagurinn. Firmað rita tveir stjórnarmenn saman, en Árni Þormóðsson er framkvæmdastjóri með prókúruumboð.

Árni Þormóðsson hefur haldið því fram í aðilaskýrslu sinni fyrir dómi, sbr. og stefnu, að við kaupin á Perlu ehf. hafi hann einn greitt allt hlutféð. Þessu hefur stefndi mótmælt. Bar hann í aðilaskýrslu sinni, að hann hefði greitt sinn hluta kaupverðsins, 48%, beint til seljanda.

Lagt hefur verið fram ábyrgðarbréf Árna Þormóðssonar til stefnda, dags. 12. nóvember 1995. Þar segir: „Eins og þér er kunnugt um, stóð til, að við keyptum saman hlutfé hlutfélagsins Perlu, kt. 630678-2349. Meiningin var, að við störfuðum saman að rekstri þessa félags, sem og varð þar til í mars sl. Ég greiddi hins vegar allt hlutfé félagsins, en þú ekkert. Þar sem þú hefur ekki greitt mér þinn hlut, nú 30 mánuðum eftir að kaupin voru gerð, lít ég svo á, að þú hafir ekki hug á að eignast hlut í félaginu eða viljir hafa af því frekari afskipti. Hafir þú ekki gert athugasemdir við þetta eða greitt mér þinn hlut hlutfjárins innan tíu daga frá dagsetningu þessa bréfs, lít ég svo á, að þú ætlir ekki að gera það, og mun ég því verða áfram einn eigandi félagsins.“

Þessu bréfi svaraði stefndi ekki.

Af gögnum málsins er sýnt, að Gunnar Geir Gunnarsson var ekki einn kaupenda Perlu hf. Hann kvaðst hins vegar fyrir dóminum hafa eignast 4% hlutfjár í félaginu, og styðst það við fram lagða tilkynningu til Hlutfélagaskrár, dagsetta 27. maí 1993. Vitnið Gunnar Geir kvaðst hafa greitt Árna Þormóðssyni fyrir hlutina með skuldajöfnun, Árni hefði skuldað sér fé. Framburður hans um þá skuld var þó óljós. Árni andmælti því eindregið, að Gunnar Geir hefði átt inni hjá sér fé.

Samkvæmt fram lögðu vottorði Hlutfélagaskrár, dags. 27. desember 1995, skipa stjórn félagsins frá fundi 10. desember 1995 Árni Þormóðsson formaður, Jón Árni Árnason (sonur Árna Þormóðssonar) meðstjórnandi og Guðrún Jónsdóttir (eiginkona Árna Þormóðssonar) til vara.

Fram hefur verið lagt í málinu ljósrit af bréfi stefnda og Gunnars Geirs Gunnarssonar til Hlutfélagaskrár, dagsettu 8. janúar 1996. Þar mótmæla þeir fyrrnefndri skráningu á nýrri stjórn félagsins og telja sig „enn eiga óbreyttan meiri hluta í Perlu hf.“. Fyrir dóminum héldu þeir hinu sama fram. Mótmælum þessum fylgdu þeir ekki eftir með því úrræði, sem 6. mgr. 124. gr. laga nr. 138/1994 um einkahlutafélög býður.

Fram hefur verið lagt ljósrit fundargerðar stjórnarfundar stefnanda frá 28. febrúar 1997. Þar er bókðuð ákvörðun stjórnarinnar um „að höfða mál á hendur Jóni Valdimarssyni og Gunnari Geir Gunnarssyni og krefjast bóta af þeim vegna ólögmættra viðskipta þeirra við sjálfa sig með eignir félagsins“.

Samkvæmt skráningu Hlutfélagaskrár skipa Árni Þormóðsson og Jón Árni Árnason stjórn félagsins, en Guðrún Jónsdóttir til vara. Þeirri skráningu hefur ekki verið hnekkð og af hálfu stefnda ekki neytt þeirra úrræða, sem lög um einkahlutafélög gera ráð fyrir, að neytt sé til að hnekkja skráningu. Hin skráða stjórn félagsins hafði því lögformlega heimild til að taka ákvörðun um höfðun þessa máls. Verður því stefndi ekki sýknaður af þeirri ástæðu, að ekki liggi fyrir heimild til málshöfðunar.

Afsal bifreiðarinnar GB-308 frá Perlu hf. til stefnda.

Með tilkynningu til ökutækjaskrár, dagsettri 4. október, og með póststimpli 6. október 1993 var umrædd bifreið færð af nafni Húsaeinangrunar hf. yfir á nafn Perlu hf. Árni Þormóðsson undirritar tilkynninguna f. h. Húsaeinangrunar og stefndi f. h. Perlu. Líta verður svo á, að frá 6. október 1993 hafi Perla ehf. verið formlegur eigandi bifreiðarinnar, þótt hvorki liggi fyrir kaupsamningur né afsal og þrátt fyrir það að upplýst sé í málinu í skýrslum fyrirsvarsmanns stefnanda og stefnda, að Perla ehf. hafi ekki greitt fyrir bifreiðina.

Með afsali, dagsettu 1. júní 1995, afsöluðu stefndi og Gunnar Geir Gunnarsson f. h. Perlu ehf. stefnda bifreiðinni „ásamt fylgibúnaði öllum fyrir blástur steinullareinangrunar“. Af afsalinu verður ekki nákvæmlega séð, hvert kaupverðið var, en samkvæmt því var það „greitt með svofelldum hætti:

1. með greiðslu áhvílandi skuldar á 2. veðrétti skv. 2 fjárnámum Íslandsbanka,
2. með greiðslu lögtaks frá tollstjóraembættinu á 3. veðrétti, dags. 3. 9. 1990,
3. með greiðslu ógreidds þungaskatts á bifreiðinni,
4. með greiðslu skuldar Húsaeinangrunar hf., 140.000 kr., við Krókháls hf. vegna efnisúttektar“.

Undir afsalið rita fyrir hönd Perlu ehf. stefndi og Gunnar Geir Gunnarsson. Arnmundur Backman hrl. ritar samþykki sitt á afsalið sem eigandi veðskuldabréfs á 1. veðrétti, „sem jafnframt afhendist til aflýsingar“. Tilkyrning til ökutækjaskrár um kaupin skv. þessu afsali er dagsett sama dag, 1. júní 1995, en pósthimpluð 15. sama mánaðar.

Því hefur ekki verið mótmælt af hálfu stefnda, að fjárhæðir þær, sem tilgreindar eru í stefnu sem kaupverð bifreiðarinnar samkv. þessu afsali, séu réttar. Því er hins vegar haldið fram af stefnda, að hann hafi haft af bifreiðinni ýmsan kostnað umfram þann, er í afsalinu er greindur sem kaupverð.

Stefndi seldi Jóni Viktori Þórðarsyni bifreiðina. Frammi liggur reikningur vegna þeirrar sölu, dagsettur 7. júlí 1995. Hið selda er „1 stk. vörubíll ásamt dælubúnaði“, og er söluverðið 3.500.000 kr. auk virðisaukaskatts. Tilkyrning til ökutækjaskrár vegna þessarar eignayfirlýsingar er dagsett fyrir en reikningurinn, 21. júní 1995.

Upplýst er, að Perla hf. starfaði á árunum 1993 og 1994, en árið 1995 lagðist starfsemin niður, eftir því sem næst verður komist, vegna ósamkomulags hluthafanna í öðru hlutafélagi, Vikuriðnaði hf. Starfsemi félagsins var eingöngu í því fölginn að blása steinullareinangrun í hús og e. t. v. skip. Félagið átti engar umtalsverðar eignir aðrar en umrædda bifreið og tæki, sem henni fylgdu til steinullarblásturs. Þannig má sjá af fram lögðum efnahagsreikningi stefnanda fyrir árið 1993, að eignir námu samtals 2.028.497 kr.; þar af var bifreið, vélar og tæki skráð á 1.863.750 kr.

Með ákvörðun stefnda og Gunnars Geirs Gunnarssonar um sölu á bifreiðinni til stefnda án samráðs við Árna Þormóðsson braut stefndi gegn 48. gr. og 1. mgr. 51. gr. laga nr. 138/1994 um einkahlutafélög. Koma þá til álita bótakröfur stefnanda á hendur stefnda skv. 108. gr. sömu laga.

Um bótakröfur stefnanda á hendur stefnda.

Í ljós er leitt, m. a. með skýrslu stjórnarformanns stefnanda, Árna Þormóðssonar, fyrir dómi, að stefnandi greiddi ekkert fyrir bifreiðina GB-308, þegar hún var færð yfir á nafn stefnanda. Stjórnarformaðurinn bar hins vegar fyrir dóminum, að stefnandi hefði haft ýmiss konar kostnað af bifreiðinni frá þeim degi, sem hann eignaðist hana. Ekki liggur fyrir yfirlit um þann kostnað.

Sjá má af gögnum máls, að með bréfi, dagsettu 16. janúar 1996, kærði stjórnarformaður stefnanda, Árni Þormóðsson, stefnda og Gunnar Geir Gunnarsson fyrir Rannsóknarlögreglu ríkisins vegna sölu á bifreiðinni GB-308 frá Perlu ehf. til stefnda. Lögð hafa verið fram ýmis rannsóknargögn RLR vegna þeirrar kæru. Þeirra á meðal er upplýsingaskýrsla Högna

Einarssonar rannsóknarlögreglumanns um gagnaöflun, dagsett 2. nóvember 1996. Þar segir, að stefndi hafi staðfastlega haldið því fram, að hann hafi greitt fullt verð fyrir bifreiðina GB-308. Gerð er grein fyrir gögnum, sem stefndi lagði fram vegna rannsóknar RLR. Samkvæmt skjali þessu hafa „heildargreiðslur samkvæmt þeim gögnum, sem Jón Valdimarsson hefur lagt fram“, numið 2.657.833 kr. Verður nú nokkru nánar um skjal þetta fjallað:

Meðal þeirra fjárhæða, sem taldar eru í nefndri upplýsingaskýrslu, eru 613.116 kr., sem sagðar eru vera vegna fimm víxla. Víxlar þessir hafa verið lagðir fram í ljósriti. Þeir eru með útgáfudaga frá 14. apríl 1994 til 29. mars 1995 og gjalddaga frá 13. maí 1994 til 28. maí 1995. Útgefandi allra víxlanna er Bifreiðaþjónustan hf., Akranesi, en samþykkjandi og greiðandi er stefndi. Með þessum víxlum, segir stefndi, að hann hafi greitt viðgerðir á bifreiðinni GB-308. Jafnframt hefur hann lagt fram ljósrit tveggja reikninga frá Bifreiðaþjónustunni hf., stílaða á hann (stefnda), samtals að fjárhæð 265.604 kr. Hélt stefndi því fram fyrir dóminum, að hann hefði samþykkt víxlana fimm til greiðslu á þessum reikningum. Hann gat þó ekki skýrt fyrir dóminum samhengi fjárhæða reikninganna og víxlanna. Við aðalmeðferð kom í ljós, að stjórnarformaður stefnanda var með frumrit reikninganna. Hélt hann því fram, að þeir hefðu verið greiddir af stefnanda.

Stjórnarformaður stefnanda, Árni Þormóðsson, skýrði svo frá fyrir réttinum, að hann og stefndi hefðu skipt svo með sér verkum, meðan hlutafélagið Perla var með starfsemi, að Jón hefði unnið þjónustustörfin fyrir félagið, en Árni skrifað reikninga. Jón hefði síðan innheimt reikningana og tekið til sín ýmsan tilkostnað, þar á meðal fé fyrir því, sem hann hefði lagt út fyrir, eins og t. d. þeim reikningum, sem stefndi hefði greitt Bifreiðaþjónustunni hf. Stefndi bar, að Árni hefði útbúið alla reikninga. Hann (stefndi) hefði innheimt suma af þeim, en hann hefði ekkert tekið til sín. Hann hefði ekkert kaup fengið nema víxil, sem hann hefði átt að selja, en ekki getað. Stefndi kvaðst ekki hafa ráðstafað neinu því fé, sem hann innheimti, til greiðslu á reikningum fyrir félagið.

Einn fjárliðurinn á upplýsingaskýrslunni er að fjárhæð 140.000 kr., og er sagt, að þar sé um að ræða greiðslu frá stefnda til Arnmundar Backman. Óútskýrt er, hvernig sú fjárhæð tengist kaupum og sölu á bifreiðinni að öðru leyti en því, að Arnmundur Backman átti veð í bifreiðinni og hafði eitthvað að segja um ráðstöfun hennar. Sagði Árni Þormóðsson í þessu sambandi fyrir dóminum, að Arnmundur hefði verið með „eignarhaldið á þessum bíl, þótt hann væri skráður á Húsaeinangrun“. Stefndi sagði í sinni skýrslu, að hann hefði ekki vitað betur en Arnmundur ætti þennan bíl.

Arnmundur hefði alltaf sagt sér það. Hann hefði alltaf ætlað að kaupa bílinn af Arnmundi og hefði samið við hann um kaupin.

Þá er að geta þriggja fjárhæða á upplýsingaskýrslu RLR, þessara: greiðslukvittunar vegna innborgunar til Krókháls hf. vegna Perlu hf., dags. 23. 3. 1995, 150.000 kr., greiðslukvittana, innborgana til Krókháls hf. vegna Húsaeinangrunar hf., 170.000 kr., yfirlýsingar frá Krókhálsi hf. um greiðslur inn á skuld Húsaeinangrunar hf. árið 1994, 250.000 kr. Fjárhæðir þessar eru samtals að fjárhæð 570.000 kr. Stefndi sagði fyrir dóminum, að Árni Þormóðsson hefði komið þessum skuldum yfir á bílinn. Arnmundur Backman hefði verið búinn að ábyrgjast þessa skuld fyrir Árna, og þegar hann (stefndi) hefði keypt bílinn, hefði verið gengið þannig frá þessu af hálfu Arnmundar, að hann (stefndi) greiddi þessar skuldir. Engin gögn eru til stuðnings þessum framburði stefnda.

Á upplýsingaskýrslunni eru enn fremur nokkrir liðir, sem stefnandi hefur ekki sérstaklega gert athugasemdir við, þar á meðal reikningur frá Bifreiðaðjónustunni, að fjárhæð 12.245 kr., og kvittun frá sýslumanninum á Akranesi vegna bifreiðagjalda, að fjárhæð 19.112 kr. Þá hefur stefndi haldið því fram, að hann hafi haft ýmis önnur útgjöld vegna bifreiðarinnar, sem séu ekki tekin með í upplýsingaskýrslunni.

Niðurstaða.

Stefndi braut gegn 48. gr. og 1. mgr. 51. gr. einkahlutafélagalaga nr. 138/1994 með því að afsala sjálfum sér bifreiðinni GB-308 f. h. Perlu ehf.

Stefnandi greiddi ekkert fyrir bifreiðina, þegar hún var færð af nafni Húsaeinangrunar hf. yfir á hans nafn. Stefnandi hefur ekki gefið yfirlit yfir þann kostnað, sem hann kveðst hafa haft af bifreiðinni, og ekki skýrt, hvernig sá kostnaður gæti leitt til bótaskyldu stefnda. Margt er óljóst um skuldaskil stefnanda og stefnda, svo sem fram kemur í kaflanum hér á undan. Þannig er háttað um greiðslur reikninga vegna viðgerðarþjónustu Bifreiðaðjónustunnar hf., sem stílaðir eru á stefnda og hann kveðst hafa greitt, en frumrit reikninganna eru þó í fórum stefnanda. Af þessum sökum þykir dómara skaðabótakrafa stefnanda ekki nægilega skýrt reifuð og stefnandi hafa ekki gert nægilega skýra grein fyrir ætluðu tjóni sínu, til þess að unnt sé að leggja dóm á skaðabótakröfu hans. Verður henni því vísað frá dómi án kröfu.

Stefnandi krefst 500.000 króna í ómaksbætur úr hendi stefnda. Sýnilegt er, að stefnandi hefur haft af því talsverða fyrirhöfn að verjast álagningu skattstjóra á virðisaukaskatti og viðurlögum vegna ólögmatrar sölu stefnda á bifreiðinni GB-308 frá stefnanda. Hins vegar er með öllu óljóst, á hvaða

lagagrundvelli stefnandi reisir kröfu sína, og henni fylgir engin sundurliðun vegna tíma eða fjárútláta. Ber því að vísa kröfu þessari frá dómi án kröfu.

Af framanrituðu leiðir, að máli þessu verður vísað frá dómi.

Um málskostnað.

Eftir atvikum máls og með vísan til 3. mgr. 130. gr. laga nr. 91/1991 þykir dómara rétt, að hvor aðili beri sinn kostnað af málinu.

Finnur Torfi Hjörleifsson héraðsdómari kvað upp úrskurðinn.

Ú r s k u r ð a r o r ð:

Máli þessu er vísað frá dómi.

Hvor aðili beri sinn kostnað af málinu.
